

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

FACTORS AFFECTING SCHOOL EFFECTIVENESS OF PRIMARY
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF NATIONAL PRIMARY
EDUCATION COMMISSION

ดร. ภารดี อนันต์นาวิ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 730 คน ใน 12 เขตการศึกษา ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ส่วนการวิเคราะห์

*อาจารย์สังกัดภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

องค์ประกอบเชิงยืนยัน และวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ใช้โปรแกรม PERLIS 2.30 และ LISREL version 8.30

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าตัวแปรที่ส่งผลทางบวกสูงสุดต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา คือสถานการณ์โรงเรียน รองลงมาคือคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร และบรรยากาศ ของโรงเรียน ตามลำดับ และร่วมกันทำนาย ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาได้ร้อยละ 79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร สถานการณ์โรงเรียน และบรรยากาศของโรงเรียนส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในขณะที่สถานการณ์โรงเรียนส่งผลทางอ้อมผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางตรงต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมกรรมการบริหาร พฤติกรรมการบริหารส่งผลทางตรงต่อบรรยากาศของโรงเรียนและสถานการณ์โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และได้รูปแบบ ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับได้

Abstract

The objective of this research was to determine factors affecting primary schools effectiveness in order to construct a linear structural relation model of factors affecting school effectiveness of primary schools under the Office of National Primary Education Commission. The sample consisted of 730 primary school teachers working in primary schools selected from 12 Educational Regions under the jurisdiction of the Office of National Primary Education Commission through proportional multi stage sampling. The research instruments used in this study were sets of rating scale questionnaires on factors affecting school effectiveness.

The SPSS program was used in order to analyze the descriptive statistic. The PERLIS and LISREL programs were applied to analyze the construction of the structural relationship model and to analyze the confirmatory factor analysis.

The findings were as follows : the variable affecting most positively school effectiveness was school situations. It was followed by leadership traits and school climates. They could predict effectiveness of primary schools by 79 percent with statistical significance at .01 level. Leadership traits, school situations and school climates directly affected school effectiveness. Whereas school situations indirectly

affected the school effectiveness through school climates with statistical significance at .01 level. And, school situations directly affected achievement motives of administrators. Leadership traits directly affected achievement motives of administrators. Besides, achievement motives of administrators directly affected administrative behaviors. Administrative behaviors directly affected school climates. school situations was correlated to leadership traits with statistical significance at .05 level. Linear Structure-Relationship model factors affecting school effectiveness of primary schools under the Office of National Primary Education Commission was obtained with its congruity with reliable and accepted evident data.

ความเป็นมา

ผู้บริหารโรงเรียนประสบปัญหา ข้อจำกัด จำนวนมากทำให้คุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนัก โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของโรงเรียน ส่วนใหญ่ให้ความสนใจงานวิชาการน้อยเกินไป กระบวนการติดตามการใช้หลักสูตรไม่เป็นระบบ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่กล้าตัดสินใจทำอะไรใหม่ ๆ ขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (วิทยากร เชียงกูล, 2542, หน้า 144-146) ด้านความสามารถในการบริหาร มีผู้บริหารโรงเรียนร้อยละ 65.2 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ อีกร้อยละ 34.8 ไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนด้านภาวะผู้นำ ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ถึง 1 ใน 3 มีร้อยละ 28.6 ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ

71.4 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 22 - 23) อีกทั้งด้านผลผลิตนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ทักษะไม่เพียงพอและไม่อาจตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผลที่ดีเพียงพอจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความสามารถของวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การงานและพื้นฐานอาชีพ สังคมศึกษา และความคิดแก้ปัญหา จากฐานคะแนนเต็ม 100 คะแนนเท่ากัน ประเมินได้ 61.96 52.76 56.44 57.90 56.45 และ 54.31 ตามลำดับส่วนใหญ่จะได้คะแนนเกินครึ่งเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในวิชาเดียวกัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อปี 2535 ประเมินได้ 70.15 54.33 61.32 55.90 62.50 และ 70.68 ตามลำดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปี 2539 ต่ำกว่าเกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชา การงานและพื้นฐานอาชีพที่สูงกว่า และนักเรียนที่เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปี พ.ศ. 2535 เหลือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปี พ.ศ. 2540 ร้อยละ 72.5 โดยมีอัตราตกซ้ำชั้น ร้อยละ 15.3 อัตราออกกลางคันร้อยละ 12.2 นอกจากนี้ยังมีนักเรียนประมาณ 360,000 กว่าคนที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับ (วิทยากร เชียงกูล, 2542, หน้า 51,72) ซึ่งความสำเร็จของการบริหารโรงเรียน ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะพฤติกรรม การบริหารของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญ ที่สุดต่อความสำเร็จและความล้มเหลว (ธงชัย สันติวงษ์, 2536, หน้า 410) รัฐบาลจึงปฏิรูป การศึกษา โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นเครื่องมือกำหนดให้ผู้บริหาร

สถานศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสม เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ มีใบประกอบวิชาชีพ สามารถบริหารจัดการด้วยตนเองอย่างมืออาชีพ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษา อันจะสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงาน และเสริมสร้างแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิผลสูงขึ้นเป็นผู้บริหารมืออาชีพ และจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพราะเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาสำหรับคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย มีดังนี้

1. เป็นข้อมูลที่จะเสนอกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อหาวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาการบริหารแก่ผู้บริหารโรงเรียนให้มีความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ เกิดประสิทธิผล เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิผลทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ของประเทศชาติ โดยส่วนรวม

2. เป็นข้อมูลที่จะใช้ในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานและเสริมสร้างแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิผลสูงขึ้นและเป็นนักบริหารมืออาชีพ

3. เป็นข้อมูลที่จะใช้ในการวางแผนเพื่อสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางในการปรับปรุงการบริหาร และเสริมสร้างแรงจูงใจในการบริหารให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

4. ข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยอื่นๆ ทำการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไป อันจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่หลากหลาย และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านปัจจัยพฤติกรรมการบริหาร ผ่านและไม่ผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน

2. ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร พฤติกรรมการบริหาร ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน

3. ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียน ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านพฤติกรรม การบริหาร และผ่านและไม่ผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน

4. ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียน ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 30,870 คน ครู ผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 352,009 คน ปี 2544

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ได้แก่ครูผู้สอน เขตการศึกษาละ 2 จังหวัด จำนวน 24 จังหวัด ได้แก่เขตการศึกษา 1 คือ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร นนทบุรี เขตการศึกษา 2 คือ ยะลา ปัตตานี เขตการศึกษา 3 คือ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี เขตการศึกษา 4 คือ ภูเก็ต กระบี่ เขตการศึกษา 5 คือ เพชรบุรี สุพรรณบุรี เขตการศึกษา 6 คือ ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา เขตการศึกษา 7 คือ นครสวรรค์ ตาก เขตการศึกษา 8 คือ เชียงราย แพร่ เขตการศึกษา 9 คือ หนองคาย ขอนแก่น

เขตการศึกษา 10 คือ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ เขตการศึกษา 11 คือ นครราชสีมา บุรีรัมย์ และเขตการศึกษา 12 คือ ชลบุรี ตรัง จำนวน 379 โรงเรียน 3 ขนาด คือโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาด กลาง และขนาดใหญ่ ได้ครูผู้สอนโรงเรียนละ 2 คน จำนวนทั้งหมด 758 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน คือ วุฒิ การศึกษาประสบการณ์ การบริหาร ความสามารถในการบริหาร ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหาร คือภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการให้รางวัล ตามสถานการณ์ ปัจจัย บรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยสถานการณ์โรงเรียน คือ ขนาดของโรงเรียนการสนับสนุนทางสังคมของครูสถานะเศรษฐกิจทางสังคมภายนอก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ความพึงพอใจในงานของครู และความสำเร็จในการผลิตนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน และระดับฐานะทางเศรษฐกิจ ของผู้ปกครองนักเรียน และตอนที่ 2 - 8 เป็น

แบบสอบถามความคิดเห็น โดยตอนที่ 2 เกี่ยวกับความสามารถในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ตอนที่ 3 เกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียน ตอนที่ 4 เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน ตอนที่ 5 เกี่ยวกับบรรยากาศของโรงเรียน ตอนที่ 6 เกี่ยวกับการสนับสนุนทาง สังคมของครู ตอนที่ 7 เกี่ยวกับความพึงพอใจในงานของครู ตอนที่ 8 เกี่ยวกับความสำเร็จในการผลิตนักเรียน ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .96"

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 730 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.30

2. การจัดกระทำข้อมูล

2.1 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาให้คณะ นำหนักแต่ละข้อบันทึกแจกแจงลงในกระดาษแบบฟอร์มที่จัดเตรียมไว้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS version 9.0

2.1.1 หาค่าร้อยละ

2.1.2 หาค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

2.1.3 หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนด้วยสถิติสหสัมพันธ์แบบโพลีคอร์ริก (Polychoric Correlation) โดยใช้โปรแกรม PERLIS 2.30

2.1.4 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้น (Confirmatory

factor analysis) เพื่อยืนยันองค์ประกอบตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ และวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relation Model Evaluation) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL version 8.30

2.1.5 นำผลการคำนวณวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวไปแปรผลตามที่ผู้วิจัยศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนที่กำหนดแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และตรวจสอบแบบจำลองสมมติฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (Model Evaluation) โดยการประเมินผลความถูกต้องของแบบจำลอง ประเมิน 2 ส่วน

2.1.5.1 ประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวม (Overall Model Fit Measure) ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ ดัชนีบ่งบอกความกลมกลืน (Fit Index) ดัชนีวัดค่าเฉลี่ยส่วนที่เหลือจากการเปรียบเทียบขนาดของความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรประชากรกับการประมาณค่า (Root Mean Squared Residual)

2.1.5.2 ประเมินความกลมกลืนของผลลัพธ์ในส่วนประกอบที่สำคัญในแบบจำลอง (Component Fit Measure) ภายหลังจากการประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองในภาพรวมแล้ว ได้แก่ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Errors) ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (Squared Multiple Correlation)

ผลการวิจัย

การวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกและทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียน รองลงมาคือ ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียน และร่วมกันทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2 ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียนส่งผลทางบวกและทางอ้อมผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน และส่งผลทางตรงไปยังแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการบริหารส่งผลทางตรงต่อบรรยากาศของโรงเรียน

4. ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และยอมรับได้ คือ

5.1 ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย ความสามารถในการบริหารส่งผลทางบวกทางตรงไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน

5.2 ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารส่งผลทางบวกทางตรงไปยังแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารส่งผลทางตรงไปยังพฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการบริหารส่งผลทางตรงไปยังบรรยากาศของโรงเรียน บรรยากาศของโรงเรียนส่งผลไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน

5.3 ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียนส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านและไม่ผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน และส่งผลทางตรงไปยังแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกและทางตรงสูงสุดต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียน รองลงมาคือ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร และบรรยากาศของโรงเรียน ตามลำดับ และร่วมกันทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับฮอยและมิสเกล

(Hoy & Miskel, 1991, p. 288) ที่กล่าวว่า ปัจจัย คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ลักษณะ สถานการณ์ของโรงเรียน บรรยากาศองค์การ เป็นตัวแปรที่ทำให้การบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งปัจจัยแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ โรงเรียนจะประกอบไปด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ ตั้งแต่หนึ่งตัวขึ้นไปเป็นตัวแปรแฝงและส่งผลไปยัง ประสิทธิผลของโรงเรียน

1.1 ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียน ประกอบด้วยขนาดของโรงเรียน การสนับสนุน ทางสังคมของครู และสถานะเศรษฐกิจทาง สังคมภายนอก ซึ่งขนาดของโรงเรียนจะมีองค์ ประกอบที่แตกต่างกันไปตามสภาพความพร้อม ของแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะจำนวนนักเรียน จะเป็นตัวกำหนดขนาดโรงเรียนขนาดเล็ก จะมี นักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา ขนาดกลาง มี นักเรียน 121-300 คน ขนาดใหญ่มีจำนวน นักเรียน 300 คนขึ้นไป ดังนั้นความยุ่งยากในการ บริหารของผู้บริหารจะไม่เหมือนกันเนื่องจาก โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมีความพร้อมทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ จำนวนครู สภาพที่ตั้ง จะอยู่ในชุมชนเมือง แต่ความยุ่งยากก็มากขึ้น เนื่องจากอยู่กับคน จำนวนมาก มีวัสดุอุปกรณ์มาก พื้นที่มากที่จะต้องบริหารจัดการ แต่ผลการวิจัย ปรากฏว่า ขนาดของโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์ โครงสร้าง เชิงเส้นต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสอดคล้องกับ งานวิจัยของ บุญลือ จันทพร (2542, หน้า จ) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร โดยยึด วัตถุประสงค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผล ของ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะ

กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนและ จังหวัดที่ตั้งแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ อาจเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มีการ จัดสรรสื่อ เอกสารต่าง ๆ ให้กับโรงเรียนทุกขนาด เหมือน ๆ กัน อีกทั้งการเสนอขอปรับปรุงการ กำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นไม่มีการนำขนาดของ โรงเรียนมาพิจารณาในการอนุมัติแต่ได้นำเกณฑ์ คุณภาพของการจัดการศึกษามาพิจารณาแทน ส่วนการสนับสนุนทางสังคมของครู เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการช่วยเหลือกันทาง อารมณ์ วัตถุ อุปกรณ์ ทรัพยากรต่างๆ ให้ครู สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จตามต้องการ ผลการ วิจัยปรากฏว่า มีความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเบิร์คและกรีนกลาส (Burke & Greenglass, 1989, pp. 55 - 63) พบว่า หากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมครูย่อม ทำให้เกิดความท้อแท้ในการทำงานน้อยลงเกิด บรรยากาศในการทำงานที่ดีมีความพึงพอใจ และ ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาด้วย และผลการวิจัยของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 142) พบว่าการสนับสนุนทาง สังคมของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิผลของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์ตามการ ประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนโดยครูใหญ่ หรือโดยครูได้รับผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกันคือ ตัวแปรการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครูมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .001 สำหรับสถานะเศรษฐกิจทางสังคมภายนอก นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดี ทำให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน โดยมีงานวิจัย เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง (2522, หน้า 87) พบว่าบุคคลที่มีรายได้และระดับการศึกษาต่างๆ จะมีกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาให้ลูกแตกต่างกัน และฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของลูกมีระดับแตกต่างกันด้วย ดังจะเห็นได้ว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจทางสังคมดี มีแนวโน้มมุ่งหวังให้บุตรจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงขึ้นไป ส่วนผู้ปกครองนักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดีนักส่วนมากจะมุ่งหวังให้บุตรเรียน เพื่อประกอบอาชีพ เลี้ยงตนเองแต่ผลการวิจัยพบว่าสถานะเศรษฐกิจทางสังคมภายนอกไม่มีความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา อาจเป็นเพราะว่าเราหาค้นข้อมูลพื้นฐานของการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดกลางผู้ปกครองมีสถานะเศรษฐกิจทางสังคมภายนอกอยู่ในระดับปานกลางและยากจน ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่ไม่ดีนัก จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องบริหารโรงเรียนตามงบประมาณที่มีอย่างจำกัด

1.2 ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การบริหาร และความสามารถในการบริหาร ซึ่งวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การบริหารเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนดไว้ในมาตรฐาน

กำหนดตำแหน่งให้ผู้ที่เข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจะต้องได้รับวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไปหรือปริญญาวิชาชีพอื่นที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ที่ ก.ค. รับรองว่าเป็นคุณสมบัติสำหรับตำแหน่งข้าราชการครู และต้องมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2535 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 ก. หน้า 541-549) แต่ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า วุฒิกการศึกษาและประสบการณ์การบริหารไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 138) พบว่า ระดับการศึกษาและประสบการณ์ของครูใหญ่ไม่ได้ทำให้ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสูงขึ้นหรือต่ำลง อาจเนื่องมาจากรัฐบาลมีการปฏิรูปการศึกษาเปลี่ยนแปลงการบริหาร มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนจะมีการประชุมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานในโรงเรียน ทั้งยังให้สื่อเทคโนโลยีแก่ให้ผู้บริหารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้มีความพร้อมในการรองรับการปฏิรูปการศึกษา ระบบราชการที่มีการปรับปรุงใหม่ๆ และการวิจัยพบว่า ความสามารถในการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา จะเห็นว่าผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติมี 2 ประการ คือ คุณสมบัติเบื้องต้นต้องมีสติสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ สามารถวิเคราะห์ พิจารณาเหตุการณ์ เป็นผู้นำริเริ่ม กับคุณสมบัติในการปฏิบัติงาน

มีความคิดใหม่ ๆ ใจกว้าง อดทน สามารถฟันฝ่าอุปสรรค ปรับปรุงงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย

1.3 บรรยากาศของโรงเรียน เป็นสภาพที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนมีผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มบุคคลในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนแห่งหนึ่ง แตกต่างไปจากโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในโรงเรียนซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่าบรรยากาศของโรงเรียนส่งผลทางบวก ทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สอดคล้องกับกิลเลียน (Killian, 1968, pp. 202-203) พบว่าบรรยากาศของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการคิด แรงจูงใจ ความพึงพอใจ ตลอดจนความสำเร็จของการปฏิบัติงานในโรงเรียน

2. สถานการณ์โรงเรียนส่งผลทางบวกและทางอ้อมผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน และส่งผลทางตรงไปยังแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากความพร้อม ความสามัคคีในโรงเรียนก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีและส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัสเซลและคณะ (Russell et al., 1987, p. 269) พบว่าการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนให้บรรลุผลสำเร็จ และส่งผลถึงความสำเร็จในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก และอลูโก (Aluko, 1983, Abstract) พบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพและเงื่อนไขการทำงานมีผลกระทบต่อ

บรรยากาศขององค์กร บรรยากาศองค์การมหาวิทยาลัยในจิเรียวโดยรวมไม่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จในการทำงาน และบรรยากาศของโรงเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งที่ช่วยให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีและส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน ประถมศึกษา (McKenzie, 1987, p. 4257 - 42) จันทราณี สงวนนาม (2533, หน้า 149) พบในบรรยากาศขององค์กรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสำเร็จขององค์กร ทุกคนที่อยู่ในองค์กรไม่สามารถคาดหวังได้ว่าองค์การจะสามารถปฏิบัติงานได้สูง ในระดับใด จนกว่าคนในองค์กรจะมีความรู้สึกที่ดีต่อสภาวะแวดล้อมขององค์กร ดังนั้น การที่โรงเรียนจะประสบความสำเร็จ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและผู้ร่วมงานในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมีบรรยากาศแห่งความร่วมมือ ความกระตือรือร้น ความเป็นมิตร การเป็นที่ยอมรับ ความอบอุ่นใจ การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีผลงานที่ประสบความสำเร็จสูงกว่าโรงเรียนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ บรรยากาศของโรงเรียนจึงเป็นตัวแปรที่สามารถใช้ทำนายความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษาได้

3. ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการบริหารส่งผลทางตรงต่อบรรยากาศของโรงเรียน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารเนื่องจากคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร

เป็นองค์ประกอบส่วนตัวประกอบด้วยบุคลิกภาพ ความสามารถ ความรู้เกี่ยวกับงาน ศักยภาพ ระดับพลัง ทักษะทางสังคม ที่ผู้บริหารจะต้องประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่าง ๆ ในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเกิดประสิทธิผล และผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงต้องเป็นผู้มีความสามารถ มีพลังจิต ที่จะเอาชนะอุปสรรค มุ่งมั่นที่จะทำสิ่งที่ยาก ตั้งใจที่จะปฏิบัติให้สำเร็จให้ได้ (Murray, 1988, pp. 152 - 216) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สตีเฟนสัน (Stephenson, 1977, pp. 3445 - 3446 ; Fox, 1969, pp. 1331 - 1332 อ้างถึงใน เลิศศิลป์รัตน์มุสิก, 2538, หน้า 29) พบว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงสุดจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาดีกว่ากลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำสุด และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ คือ ชาวอเมริกันมีระดับความปรารถนาทางการศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหา และเลิศศิลป์รัตน์มุสิก (2538, หน้า 62) พบว่าผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เพราะจะต้องทำหน้าที่หลายบทบาท ได้แก่ บทบาทในฐานะผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษา ผู้ประสานงานและผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษา จึงต้องมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก จึงจะสามารถช่วยบริหารงานของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหาร

เนื่องจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความต้องการแรงขับ หรือแรงกระตุ้นอันเกิดขึ้นภายในบุคคลจะถูกผลักดันไปสู่จุดมุ่งหมาย โดยเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่เป็นสิ่งที่มิอาจปฏิเสธเป็นพลังกระตุ้นให้แต่ละบุคคลกระทำพฤติกรรมและชี้ทิศทางหรือแนวทางให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายของ แต่ละคน อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนรักษาพฤติกรรมนั้นๆ (ไพฑูรย์เจริญพันธุ์วงศ์, 2530, หน้า 10) บาร์ตัน (Barton, 1985, p. 2316 - A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของโรงเรียนกับพฤติกรรมผู้นำว่าจะมีผลส่งต่อการเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จหรือไม่ พบว่าบรรยากาศของโรงเรียนกับพฤติกรรมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กันอย่างสูงกับผลสำเร็จของโรงเรียน

4. สถานการณ์โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการที่ครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ช่วยเหลือทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ มีผลทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนเพราะการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะมอบหมายงานให้ครูผู้ใดปฏิบัติงานใดจะต้องให้ทราบความรู้ความสามารถ ความถนัดและมอบให้ตรงตามความสามารถ เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อการปฏิบัติงานสำเร็จมีประสิทธิผลจะทำให้เกิดความภูมิใจ เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น และมีความพยายามที่จะปฏิบัติงานที่ยากให้สำเร็จได้

โดยการใช้พฤติกรรมกาปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ สอดคล้องกับพฤติกรรมกาเป็นผู้นำขึ้นกับสถานการณ์ตามแนวคิดของฟิดเลอร์ (Fiedler, 1976, p. 116) ที่ว่าแบบผู้นำหนึ่งจะเหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่ง แต่อาจใช้ไม่ได้กับอีกสถานการณ์หนึ่งสืบเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาทำให้ผู้บริหารมีการศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีทักษะกระบวนการในการบริหาร มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ซึ่งกันและกัน การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาจะช่วยให้ผู้บริหารปรับเปลี่ยนการบริหารของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องประสานเป้าหมายของโรงเรียนให้เข้ากับเป้าหมายที่ต้องการความเติบโตของสมาชิกในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการทำงานวางแผนนโยบายในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน (ไพศาลชาญสูงเนิน, 2542, หน้า 136)

5. ได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และยอมรับได้ คือ ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วยความสามารถในการบริหารส่งผลทางบวกทางตรง ไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลทางบวกทางตรงไปยังแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารส่งผลทางตรงไปยังพฤติกรรมกาบริหาร พฤติกรรมกาบริหารส่งผลทางตรงไปยังบรรยากาศของโรงเรียน บรรยากาศของโรงเรียนส่งผลไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน

ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียนส่งผลทางบวกทั้ง ทางตรงและทางอ้อมผ่านและไม่ผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน และส่งผลทางตรงไปแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียนมีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันกับปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร จากผลการวิจัยปรากฏว่า เป็นไปตามแบบจำลองโครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้สร้างขึ้น สอดคล้องกับ ฮอย และ มิสเกล และ แครนนี่ สมิท และ สโตน (Hoy & Miskel, 1991, pp. 286 - 289 ; Cranny, Smith & Stone, 1992, p. XV) ที่กล่าวว่า ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารที่มีประสิทธิผลประสบความสำเร็จในการบริหารประกอบด้วยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานกาณ์โรงเรียน บรรยากาศ ของโรงเรียนและความสำเร็จในการบริหารประกอบด้วยความสำเร็จในการผลิตนักเรียน ครูมีความพึงพอใจในงานประกอบด้วย แมคแคนแลนด์ และ วินเทอร์ (McClellan & Winter, 1961, p. 100) ที่พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จของผู้บริหาร โดยผู้บริหารที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีลักษณะปรารถนากระทำการใดๆ ให้เป็นผลสำเร็จในการบริหารงาน และแบบส และ แบบส และอโวลิโอ (Bass, 1985 ; Bass & Avolio, 1990, p. 15) ที่พบว่าภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นผู้นำที่น่าองค์การไปสู่ทิศทางใหม่มีความสามารถที่จะช่วยให้สมาชิกขององค์การตระหนักว่าเป้าหมายทั้งหมดขององค์การเป็นอย่างไร และสามารถที่จะช่วยให้

องค์การบรรลุปเป้าหมาย และภาวะผู้นำแบบแปลก
เปลี่ยนด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ที่ผู้นำ
เสริมแรงที่เหมาะสมเมื่อผู้ตามปฏิบัติตามข้อตกลง
ทำให้องค์การบรรลุปเป้าหมายตามต้องการ จึงเห็น
ได้ว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่มีความ สำคัญ
และจำเป็นต่อการบริหารให้เกิดประสิทธิผลของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะ
กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ และ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ควรส่งเสริม สนับสนุนกำหนดนโยบาย วิธีการ
รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทักษะ
บริหาร วางแผนกลยุทธ์ การสร้างบรรยากาศ
การบริหารโดยมุ่งเน้นผลงาน การสนับสนุนทาง
สังคมของครูเพื่อให้การบริหารการศึกษาสำเร็จ
ตามเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ โดยให้สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกับประชาชน องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สังคม ชุมชน
ดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิด
ประสิทธิผลของโรงเรียนที่ชัดเจน

1.2 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุนส่งเสริม กำหนดวิธีการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะการบริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การสร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานที่ดี การบริหารงานที่มุ่งเน้นผลงานเป็นผู้บริหารมืออาชีพ สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียน

ที่เป็นรูปธรรม โปร่งใส เป็นที่ยอมรับ ของ
ประชาชนและสังคม

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายการพิจารณาให้
ขวัญ กำลังใจแก่ผู้บริหารที่สามารถบริหารสถาน
ศึกษาได้เกิดประสิทธิผลได้อย่าง เป็นรูปธรรม
ในขณะเดียวกันควรกำหนดมาตรการลงโทษ
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่หย่อนสมรรถภาพ
และปฏิบัติงานไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควร
พิจารณาร่วมกับสถาบันการศึกษา สถาบันราชภัฏ
มหาวิทยาลัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
องค์กรเอกชน ประชาชน สังคม ชุมชน หาวิธีการ
รูปแบบ การพัฒนา โดยการจัดประชุม สัมมนา
อบรมเชิงปฏิบัติการ การสนับสนุนการศึกษาดูงาน
ศึกษาต่อ เพิ่มศักยภาพการทำงาน โปรแกรม
สำเร็จรูป ผลิตสื่อรูปแบบต่างๆ อาทิ CAI
เอกสารศึกษาด้วยตนเองในเรื่องที่พบว่ามีปัญหา
หรือจุดอ่อนในการบริหารให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินตามหลัก
เกณฑ์มีการพิจารณาให้ขวัญ กำลังใจ แก่ผู้บริหาร
ที่สามารถบริหารเกิดประสิทธิผลได้อย่างเป็นรูป
ธรรม โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น มอบเกียรติบัตร
โล่รางวัล ประกาศเกียรติคุณ การพิจารณาเลื่อน
ขั้นเงินเดือนเป็นพิเศษ การให้เงินรางวัล ในขณะ
เดียวกันควรกำหนดมาตรการลงโทษสำหรับผู้
บริหารสถานศึกษาที่หย่อนสมรรถภาพและ
ปฏิบัติงานไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด โดย

วิธีการต่าง ๆ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การกำหนด
ระยะเวลาปรับปรุงตนเองการลงโทษลดขั้นเงินเดือน
และการประเมินให้ออกจากราชการ ซึ่งควรดำเนินการ
อย่างเป็นธรรม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

3.1 สำหรับนักวิจัยที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารของผู้บริหารสถาน
ศึกษาอาจลองนำแบบจำลองความสัมพันธ์
โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผล
ของโรงเรียนประถมศึกษา ไปศึกษาในตัวแปร
วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การบริหาร แรงจูงใจ
ใฝ่สัมฤทธิ์ พฤติกรรมการบริหารตามทฤษฎีอื่น
บรรยากาศของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน และ
สถานะเศรษฐกิจทางสังคมภายนอก ให้ได้องค์ความ

รู้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเพิ่มเติม

3.2 ควรสร้างแบบจำลองศึกษา รูปแบบ
แบบการพัฒนา การเสริมสร้างแรงจูงใจ ให้แก่
ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน การสร้างบรรยากาศ
ที่ดีในการบริหาร ให้มีประสิทธิผล ยิ่งขึ้น

3.3 ควรสร้างแบบจำลองศึกษาปัจจัย
ที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์โรงเรียน บรรยากาศ ของ
โรงเรียน ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร
ประกอบด้วยตัวแปรเพิ่มเติมอะไรบ้าง ที่ส่งผล
ต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา

3.4 ควรสร้างแบบจำลองศึกษา รูปแบบ
แบบการบริหารของผู้บริหารมืออาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน เอกชน. ปรินญานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จันทรานี สงวนนาม. (2533). คุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียน และความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา. ปรินญานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2536). องค์การและการบริหาร, (พิมพ์ครั้งที่ 8) กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญลือ จันทสร. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2530). พฤติกรรมองค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ไพศาล ขาญสูงเนิน. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับผลการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง. (2522). อิทธิพลของสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลิศศิลป์ รัตนมุสิก. (2538). การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ของผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิทยากร เชียงกุล. (2542). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2541 วิกฤตและโอกาสในการปฏิรูปการศึกษาและสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุทัศน์ บุตรอุดม. (2541). แบบผู้นำกับบรรยากาศองค์การในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). รายงานผลการประเมินพฤติกรรมด้านการบริหาร
ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540 ก). คู่มือปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Aluko, M. A. (1983). Work motivation and perceptions of organization climate : A Nigerian study.
Dissertation Abstracts International, 44 (05), 1509 - A.
- Bass, B. M., & Avolio, B. I. (1990). *Transformational leadership development*. Palo Alto,
California : Consulting Psychologists Press, Inc.
- Burke, R. J., & Greengalss, E. R. (1989). Sex differences in teachers. *Psychological Reports*,
65(1), 55 - 63.
- Cranny C. J. , Smith, P. C., & Stone, E. F. (1992). *Job satisfaction : How people feel about
their jobs and how it affects their performance*. New York : Maxwell Macmillan
International.
- Fiedler, F. E. . (1967). *A theory of leadership effectiveness*. New York : McGraw - Hill.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Educational administration theory - research - practice*
(4 th ed.). Singapore : McGraw - Hill, Inc.
- Killian, R. A. (1968). *Managing by decision for maximum executive effectiveness*. North
Carolina : Valle - Balou Press.
- McClelland, D. C., & Winter, D.C.(1961). *The achievement society*. New York: The Free Press.
- McKenzie, M. (1987). Characteristics of school climate as determinants of effective schools.
Dissertation Abstracts International, 47 (12), 4257 - A.
- Murray, M. F. (1988). A study of transformational leadership, organizational effectiveness and
demographics in selected small college settings. *Dissertation Abstracts International*,
50 (07A), 1880.
- Russell, Daniel, Altmaier, E., & Veigen, D. V. (1987). Job relation stress, social support and
burnout among classroom teachers. *Journal of Applied Psychology*, 72 (2), 269 - 274.

